

Vztahy Česka a Lichtenštejska vyřeší odvážné kroky

Věda & výzkum

19. listopadu 2014

Ema Wiesnerová

Foto: Ludmila Korešová

Profesor Tomáš Knoz byl spolupředseda komise za českou stranu.

Komplikovanost vztahu obou zemí nemá v Evropě obdoby

Dějiny českých zemí a rodu Lichtenštejnů jsou propojené už od středověku, přesto především v průběhu minulého století došlo ve vzájemných vztazích k celé řadě problémů a nedorozumění. Za největší kámen úrazu lze považovat komplikované vlastnické otázky související s pozemkovou reformou po první světové válce a konfiskací majetku rodu Lichtenštejnů na základě tzv. Benešových dekretů po roce 1945.

Rozdílný výklad událostí způsobil, že obě země obnovily své diplomatické vztahy až v roce 2009. Sporné otázky dějin však zůstaly nevyřešené a kvůli jejich hlubšímu poznání a zasazení do kontextu obecných historických událostí vznikla Česko-lichtenštejnská komise historiků.

„Chtěli jsme mimo jiné ukázat, že události, k nimž došlo ve 20. století, mají kořeny v dávné minulosti, a že jde o dědictví poměrně složitého vývoje a osudů rodu Lichtenštejnů ve střední Evropě,“ popsal

jeden z cílů komise její spolupředseda za českou stranu Tomáš Knoz z Historického ústavu Filozofické fakulty MU.

Není podle něj například náhoda, že při zdůvodňování majetkoprávních změn po obou válkách se v dobových publikacích objevují odkazy na události související s bitvou na Bílé hoře, kdy Karel z Lichtenštejna předsedal soudu s vůdci českého stavovského povstání. Tedy na událost, která se odehrála před více než třemi sty lety. Lichtenštejnové naopak vytvářeli vlastní obraz sebe sama jako výjimečného rodu, který svým okolím zůstával nepochopen a který se k majetkům dostal usilovným hospodařením a sňatkovou politikou, nikoliv však prostřednictvím zisků z pobělohorských konfiskací.

Místa paměti

Historikové si rozdělili otázky vzájemných vztahů obou zemí do několika okruhů. Jedním z nich byl vznik mýtů a stereotypů, jejich tematizace a uplatnění a tím vlastně vytváření svého druhu virtuálních dějin.

„Pracovali jsme s místy lichtenštejnské paměti, která mohou být buď fyzická, nebo dána v našich myslích a utvářena třeba žurnalistikou či propagandou. Například ve druhé polovině 20. století byl oficiální obraz Lichtenštejnů jednoznačně odmítavý. Zároveň se však vytvářel alternativní obraz, především na jižní Moravě, kde se projevovale znalost místních poměrů včetně pozitivních pocitů vůči knížecímu rodu,“ uvedl historik s tím, že důležitou roli v tom hrály stopy Lichtenštejnů v oblasti umění a kultury.

Jedním z témat navazování diplomatických vztahů je spolupráce v kultuře či turistickém ruchu.

Umění bylo další oblastí zájmu komise. „Jedním ze stěžejních témat navazování diplomatických vztahů je spolupráce v kultuře či turistickém ruchu. Například zámky lichtenštejnské na jižní Moravě mají velký turistický potenciál,“ podotkl Knoz. Upozornil na to, že Lichtenštejnové v moderních dějinách často využívali umění, aby o sobě dali vědět či prosadili své zájmy.

Příkladem je spor o obraz Scéna kolem římské vápenky, který byl Lichtenštejnům zkonfiskován po válce a v roce 1991 zadržován v Německu po žalobě knížecího rodu. „Německé soudy rozhodovaly o tom, jak s ním má být naloženo, a tak potažmo i o právoplatnosti konfiskace lichtenštejnského majetku,“ dodal.

Komplikovanost vztahu obou zemí nemá podle Knoze v Evropě obdoby. „Pokusili jsme se problémy tematizovat tak, aby si z našich odborných závěrů mohli politici a diplomaté převzít informace potřebné pro další rozvoj vztahů jak mezi oběma zeměmi, tak mezi Českem a rodem Lichtenštejnů. K překonání dřívějších stereotypů a k využití všech pozitivních stránek ve vzájemných vztazích je však oboustranně třeba specifických a odvážných kroků,“ zdůraznil historik.

O jejich podobě nechce vůbec spekulovat. Podle závěrů komise by ale obě země měly zohlednit historický vývoj i při řešení problematických vlastnických otázek. „Vlastnické poměry se vždy v určitém okamžiku mění v souladu s dějinným vývojem. Konfiskované majetky jsou dnes ve zcela jiném stavu než tenkrát. Jsou buď v majetku českého státu, anebo v soukromém vlastnictví. Často jsou využívány zcela jinak než tehdy a mají i jinou hodnotu. Všechny tyto skutečnosti je potřeba brát v úvahu také při současných rozhovorech na toto téma,“ uvádějí ve svých závěrech členové komise

Odkaz na webovou stránku muni.cz:

<https://www.online.muni.cz/veda-a-vyzkum/4958-vztahy-ceska-a-lichtenstejnska-vyresi-odvazne-kroky>